

JZ Journaal

ASR Juridische Zaken | december 2010

Voorwoord

In dit laatste JZ Journaal van 2010 besteden wij uitgebreid aandacht aan het wetsvoorstel huwelijksvermogensrecht en de gevolgen daarvan voor verzekeringen. Bovendien wijzigt per 1 januari 2011 het partnerbegrip voor de inkomstenbelasting. In dat kader willen wij u graag informeren over een belangrijke aanpassing bij de aftrek van de eigenwoningrente.

Andere onderwerpen zijn de uitbreiding van de beleidsregel deskundigheidstoetsing door DNB/AFM en de in de jurisprudentie vaak gehanteerde Haviltexnorm. En ook de per 1 januari 2011 geldende bedragen van de wettelijke bruto minimum(jeugd)lonen en de AOW inbouwbedragen voor 2011 willen wij u niet onthouden.

Tot slot wensen wij alle lezers van ons Journaal hele fijne feestdagen en een goede jaarwisseling!

De redactiecommissie

Inhoudsopgave

Voorwoord

Tweede Kamer akkoord met belastingplannen

Uitbreiding beleidsregel deskundigheidstoetsing door DNB/AFM

Renteaftrek bij uit elkaar gaan gehandhaafd

AOW inbouwbedragen 2011

Wettelijk minimumloon 1 januari 2011

Heffings- en invorderings-rente eerste kwartaal 2011

Haviltexnorm

Wijzigingen in de gemeenschap van goederen heeft gevolgen voor verzekeringen

Tweede Kamer akkoord met belastingplannen

Op 18 november 2010 heeft de Tweede Kamer de wetsvoorstellen voor Belastingplan 2011, Overige fiscale maatregelen 2011 en Fiscale verzamelwet 2010 aangenomen.

Meest opvallende wijziging ten opzichte van het originele voorstel voor het Belastingplan 2011 is de manier waarop nu wordt omgegaan met de heffingskortingen in box 3. Het voorstel tot afschaffing van de heffingskortingen voor maatschappelijke beleggingen en de directe beleggingen in durfkapitaal en culturele beleggingen is in een geheel gewijzigde vorm aangenomen.

Heffingskorting box 3

De heffingskorting (nu 1,3%) wordt in drie jaar afgebouwd naar 0%. In 2011 zal de korting nog 1% bedragen, in 2012 0,7% en in 2013 0,4% van de waarde van de belegging op 1 januari van een kalenderjaar (zie hieronder). Vanaf 2014 zal dan in het geheel geen beroep meer kunnen worden gedaan op deze heffingskorting. Budgettair wordt dit opgelost door de energie-investeringsaftrek en de milieu-investeringsaftrek te verlagen.

Zoals al even aangeven bij de bepaling van de hoogte van de heffingskorting kennen we met ingang van 1 januari 2011 voor de belastingheffing in box 3 nog maar één waardepeildatum namelijk 1 januari van het betreffende belastingjaar

Verliezen op durfkapitaal

Het voornemen van de regering om de mogelijkheid tot aftrek van verliezen op beleggingen in durfkapitaal als persoonsgebonden aftrek te schrappen is wel gehandhaafd.

Een tante Agaathlening aan een startende ondernemer die het niet redt, kan door de geldversterker niet als 'verliespost' in mindering worden gebracht op zijn of haar belastbaar inkomen.

Assurantiebelasting

Een voor verzekeraars belangrijke wijziging is de verhoging van de assurantiebelasting. Oorspronkelijk werd voorgesteld om deze belasting per 01-01-2011 te verhogen naar 9,5%. Verzekeraars hebben als reactie daarop aangegeven dat zij een en ander niet zouden kunnen realiseren op 1 januari. Zij hebben meer tijd nodig om deze wijziging administratief door te voeren.

Na overleg tussen het ministerie van Financiën en de verzekeraars is geregeld dat de verhoging van de assurantiebelasting nu ingaat per 1 maart 2011. Als gevolg van het uitstel met twee maanden valt de opbrengst lager uit. Vandaar dat het tarief nu niet wordt verhoogd naar 9,5% maar 9,7%. Een structurele verhoging met 0,2 % extra zou budgettair natuurlijk altijd beter uitpakken. Vandaar dat uiteindelijk is besloten om die extra verhoging per 1 januari 2015 weer ongedaan te maken. Vanaf dat moment zal het tarief van de assurantiebelasting 9,5% bedragen. Maar er kan zo weer een gat in de begroting zijn waardoor vóór 2015 misschien wel weer een andere beslissing wordt genomen. De 9,7% heeft men in ieder geval binnen.

De Eerste Kamer zal het Belastingplan 2011 nog voor de kerst behandelen op 20 en 21 december 2010

Meer informatie kun je verkrijgen bij Rob Kelters

Uitbreiding beleidsregel deskundigheidstoetsing door DNB/AFM

De AFM en DNB hebben onlangs een gezamenlijke beleidsregel deskundigheid ter consultatie aangeboden. Als gevolg van de kredietcrisis en de daaruit voortvloeiende aandacht voor deskundigheid van bestuurders en commissarissen hebben DNB/AFM het huidige beleid geëvalueerd. Ook recente (inter)nationale ontwikkelingen op het gebied van deskundigheid zijn hierin verwerkt.

De AFM en DNB verduidelijken in deze beleidsregel welke eisen zij stellen aan deskundigheid van beleidsbepalers van onder toezicht staande instellingen en welke aspecten zij bij de toetsing in aanmerking nemen. Het gaat om beleidsbepalers van alle ondernemingen die onder de Wet op het financieel toezicht (Wft), de Pensioenwet (Pw), de Wet verplichte beroepspensioenregeling (Wvb)

en de Wet toezicht trustkantoren (Wtt) vallen. Voor ASR is hierbij relevant dat na invoering van deze beleidsregel het deskundigheidsvereiste onder de Wft ook gaat gelden voor leden van toezichthoudende organen, zoals commissarissen (voorheen hoefden commissarissen enkel getoetst te worden op betrouwbaarheid). Overigens zal de aanvullende eis m.b.t. de toetsing van commissarissen geen invloed hebben op de doorlooptijd van toetsingen; die was en blijft 6 weken vanaf het moment van indiening van de toetsingsbescheiden.

De beoogde invoeringsdatum van deze beleidsregel is 1 januari 2011. Het team Corporate & Bancair van JZ zal haar toetsingsprocedure hierop aanpassen.

Meer informatie kun je verkrijgen bij Agnes Caredda

Renteaftrek bij uit elkaar gaan gehandhaafd

Recent zijn de laatste losse eindjes over het nieuwe fiscale partnerbegrip aan elkaar geknoopt. De per 1 januari a.s. in te voeren nieuwe regels voor de inkomstenbelasting hadden nog een aanpassing nodig. Juist op een punt waar het de portemonnee kan raken: bij de aftrek van de eigenwoningrente!

Vanaf 1 januari 2011 wijzigt het partnerbegrip voor de inkomstenbelasting. Het nieuwe systeem heeft de volgende uitgangspunten.

Partners zijn:

- Gehuwden en geregistreerd partners, tenzij van tafel en bed gescheiden.
- Ongehuwd samenwonenden met een notarieel samenlevingscontract.
- Ongehuwd samenwonenden zonder notarieel samenlevingscontract maar waarbij sprake is van ten minste één van de volgende omstandigheden:
 - Gezamenlijk een kind (geboren uit de relatie of natuurlijk kind partner A en erkend door partner B).
 - Gezamenlijk eigenaar van een eigen woning (box 1).
 - Elkaars partner in het kader van een pensioenregeling.

Tot zover, beknopt weergegeven, de nieuwe definitie. Overigens wijzigt ook voor enkele andere wetten de partnerdefinitie. Voor de Successiewet is een nieuwe definitie zelfs al sinds 1 januari 2010 van kracht. De definities zijn gebaseerd op hetzelfde basispartnerbegrip maar er zijn verschillen. Dit bericht gaat enkel over de inkomstenbelasting.

De nieuwe definitie heeft met name gevolgen voor gehuwden en geregistreerd partners die uit elkaar gaan. Wanneer zijn ze dan geen partners meer? Op grond van de bestaande regels is dat bij duurzaam gescheiden (gaan) leven.

De nieuwe definitie gaat veel verder; er moet sprake zijn van scheiding van tafel en bed. Dit laatste is overigens op geregistreerd partners niet van toepassing. Überhaupt is scheiding van tafel en bed in de praktijk van weinig betekenis, het komt tegenwoordig nog nauwelijks voor. Voor de praktijk zou dat tot gevolg hebben dat er een verzoek tot echtscheiding bij de rechtbank is ingediend en men elkaar tevens feitelijk verlaten heeft. Dit laatste moet blijken uit verschillende (GBA) woonadressen.

Bij het toepassen van de echtscheidingsregeling voor de eigenwoningregeling (met name de renteaftrek) zou het bovenstaande betekenen dat geen recht op renteaftrek bestaat over de periode tussen de volgende twee momenten:

- Moment feitelijk gescheiden gaan wonen / uit elkaar gaan.
- Moment van indienen verzoek tot echtscheiding bij de rechtbank.

Het hoeft geen uitleg dat deze twee momenten doorgaans niet samenvallen en dat het ook niet wenselijk is dat fiscale regels daarop aan zouden sturen.

Daarom is nu voorgesteld om weer aan te knopen bij 'duurzaam gescheiden levende echtgenoot'. Zo blijft de renteaftrek vanaf het moment van feitelijk vertrekken (en het nieuwe verblijfadres ook per die datum in de GBA aanpassen) ook vanaf 1 januari 2011 gehandhaafd, zowel voor ongehuwd samenwonenden als voor geregistreerd partners en voor gehuwden.

Meer informatie kun je verkrijgen bij Egon Borghuis

AOW inbouwbedragen 2011

Het Ministerie van Sociale Zaken heeft de AOW bedragen voor 2011 bekend gemaakt. Uit deze bedragen kunnen ook de AOW inbouw bedragen worden afgeleid.

AOW uitkering	maand	vak. geld
100% (beiden 65 jr)	€ 1421,02	€ 83,74
90% (met kind onder 18 jr)	€ 1312,27	€ 75,35
70% (alleenstaand)	€ 1034,38	€ 58,62
50% (max. toeslag)	€ 710,51	€ 41,87

Zoals gezegd kunnen van bovenstaande bedragen de inbouwbedragen AOW worden afgeleid. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt voor pensioentoezeggingen die verzekerd worden en de toe-zegging aan de DGA die in eigen beheer wordt gehouden.

2011 verzekerd	2010	eigen beheer 2011	2010
€ 12.898	€ 12.674	€ 18.738	€ 18.428
€ 11.803 *	€ 11.597		
€ 10.667 **	€ 10.481		

De laatste twee rijen hebben betrekking op de situatie dat in de pensioenregeling niet de fiscaal maximale opbouwpercentages zijn opgenomen (art. 10aa Uitv. besluit LB)

* Voor eindloon tussen 1,8% en 1,9% en middelloon tussen 2,05% en 2,15%.

** Voor eindloon tot 1,8% en middelloon tot 2,05%

Meer informatie kun je verkrijgen bij Rob Kelters

Wettelijk minimumloon 1 januari 2011

Het wettelijk minimumloon per 1 januari 2011 is bekend.

Leef-tijd	% van het minimumloon	per maand(€)	per week(€)	per dag(€)
23 jaar	100%	1424,40	328,70	65,74
22 jaar	85 %	1210,75	279,40	55,88
21 jaar	72.5 %	1032,70	238,30	47,66
20 jaar	61.5 %	876,00	202,15	40,43
19 jaar	52.5 %	747,80	172,55	34,51
18 jaar	45.5 %	648,10	149,55	29,91
17 jaar	39.5 %	562,65	129,85	25,97
16 jaar	34.5 %	491,40	113,40	22,68
15 jaar	30 %	427,30	98,60	19,72

Het wettelijk minimumloon op jaarbasis bedraagt bruto € 18.460,22 (incl. 8% vakantiegeld).

Meer informatie kun je verkrijgen bij Rob Kelters

Heffings- en invorderingsrente eerste kwartaal 2011

Het Ministerie van Financiën heeft het percentage van de heffings- en invorderingsrente voor het eerste kwartaal van 2011 bekend gemaakt.

Door het Ministerie van Financiën is het percentage van de heffings- en invorderingsrente voor het eerste kwartaal 2011 vastgesteld. Ten opzichte van het vierde kwartaal 2010 wijzigt het percentage niet en blijft op 2,50%.

Voor degenen die graag een overzicht van de rentes van de afgelopen periode willen hebben, volgt hieronder een overzicht vanaf 2001:

	1e kw	2e kw	3e kw	4e kw
2001	4,70%	4,10%	4,45%	4,20%
2002	3,45%	3,25%	3,25%	3,25%
2003	3,25%	3,10%	2,50%	2,00%
2004	3,50%	3,50%	3,50%	3,50%
2005	5,00%	5,00%	5,00%	5,00%
2006	3,50%	3,75%	4,00%	4,25%
2007	4,70%	5,00%	5,25%	5,40%
2008	5,30%	4,75%	5,15%	5,45%
2009	4,90%	3,50%	2,75%	2,50%
2010	2,50%	2,50%	2,50%	2,50%
2011	2,50%			

Deze percentages zijn onder andere van belang bij de zogeheten "tegenbewijsregeling". Wordt een lijfrente, een pensioenrecht of een stamrecht binnen 10 jaar na het afsluiten afgekocht, dan bestaat de mogelijkheid om de dan verschuldigde revisierente op een andere manier te berekenen. Daarbij wordt rekening gehouden met de premieaftrek of toepassing omkeerregel in de afgelopen jaren. Dit kan voordeliger zijn. Normaal gesproken is 20% verschuldigd.

De Belastingdienst heeft op haar site (Belastingdienst => Particulier => Aangifte doen, belasting betalen of terugvragen => Rekenhulp Revisierente) een rekenhulp staan waarmee berekend kan worden hoeveel revisierente betaald moet worden. Daarmee kunnen berekeningen worden gemaakt voor de afkoopjaren 2004 tot en met 2009. Komt die berekening lager uit dan 20% van de afkoopsom, dan geldt die lagere uitkomst als de verschuldigde revisierente.

Meer informatie kun je verkrijgen bij Rob Kelters

Haviltexnorm

Het begrip Haviltexnorm komt nogal eens aan de orde in jurisprudentie en is van belang bij de uitleg van overeenkomsten. Wat houdt deze norm in?

De Haviltexnorm is omschreven in de volgende passage uit het arrest van de Hoge Raad 13-03-1981, NJ 1981, 635: De vraag hoe in een schriftelijk contract de verhouding van partijen is geregeld en of dit contract een leemte laat die moet worden aangevuld, kan niet worden beantwoord op grond van alleen maar een zuiver taalkundige uitleg van de bepalingen van dat contract. Voor de beantwoording van die vraag komt het immers aan op de zin die partijen in de gegeven omstandigheden over en weer redelijkerwijs aan deze bepalingen mochten toekennen en op hetgeen zij te dien aanzien redelijkerwijs van elkaar mochten verwachten. Daarbij kan mede van belang zijn tot welke maatschappelijke kringen partijen behoren en welke rechtskennis van zodanige partijen kan worden verwacht. Ter illustratie een uitspraak (Hof Arnhem 26 mei 2009, nr. 200.018.134, LJN BJ3947/PJ 2010, 35) waarbij het gaat over de uitleg van huwelijkse voorwaarden. In deze huwelijkse voorwaarden was bepaald dat een deel van de door de man opgebouwde pensioenrechten ingeval van echtscheiding verrekend zou moeten worden. Dit deel was verzekerd bij een pensioenuitvoerder. Het geschil gaat erover of een ander deel ook verrekend zou moeten worden, in de huwelijkse voorwaarden was hierover geen inhoudelijke regeling opgenomen.

Situatie

De huwelijkse voorwaarden zijn opgemaakt bij het aangaan van het huwelijk. Het huwelijk is aangevangen op 20 juli 1992 en is door echtscheiding beëindigd op 24 oktober 2007.

De rechtbank had bepaald dat de door de man in eigen beheer opgebouwde pensioenrechten moesten worden verevend volgens de Wet Verevening Pensioenrechten bij Scheiding (WVPS). Ook bepaalde de rechtbank dat deze pensioenrechten ten behoeve van de vrouw dienden te worden afgestort bij een externe pensioenuitvoerder.

Het hof beperkt zich niet tot een louter taalkundige uitleg van de huwelijkse voorwaarden, maar gaat na wat de zin is die betrokkenen in de gegeven omstandigheden over en weer aan de voorwaarden mochten toekennen en wat zij wat dat betreft redelijkerwijs van elkaar mochten verwachten. Het hof legt de voorwaarden uit met toepassing van de zogenaamde "Haviltexnorm".

De man verzoekt het hof alsnog te bepalen dat op grond van de huwelijkse voorwaarden en gelet op de bedoelingen bij de totstandkoming hiervan, zijn pensioenrechten opgebouwd in eigen beheer, niet verrekend en/of

verevend moeten worden.

De betreffende tekst uit de huwelijkse voorwaarden luidt: Artikel 12

1. Ingeval van ontbinding van het huwelijk anders dan door overlijden zullen de echtgenoten met betrekking tot aanspraken op al of niet ingegaan pensioen onderling een redelijke en billijke regeling of afrekening treffen op basis van de waarde van die aanspraken, opgebouwd gedurende het bestaan van het huwelijk,.....etc.
2. a. De in lid 1 bedoelde verrekening betreft, voorzover het partij (de man) betreft, uitsluitend die pensioenrechten die voor hem voortvloeien uit de pensioenpremie die gedragen wordt door B B.V.
b. Bij de verrekening zullen de te verrekenen pensioenaanspraken van de vrouw maximaal in aanmerking worden genomen tot het bedrag dat resulteert uit de sub a. bedoelde berekening.
3. Indien de echtgenoten hieromtrent niet tot overeenstemming komen.....etc.
4. Het in lid 1 en lid 2 bepaalde is niet van toepassing indien een dwingende wettelijke regeling omtrent de pensioenverrekening tot stand is gekomen.

Opmerking: artikel 12, lid 2a heeft betrekking op het bij een pensioenuitvoerder verzekerde deel.

De uitleg van lid 2

In artikel 12, lid 2 onder a van de huwelijkse voorwaarden is vermeld dat uitsluitend de pensioenrechten van de man die voor hem voortvloeien uit de pensioenpremie die gedragen wordt door B B.V. dienen te worden verrekend. Deze tekst lijkt duidelijk, een zuiver taalkundige uitleg betekent dat er geen verrekening van ander pensioen dan het bij de pensioenuitvoerder verzekerde pensioen behoeft plaats te vinden. Het gebruik van het woord "uitsluitend" lijkt een andere interpretatie in de weg te staan. Maar bij een uitleg van een overeenkomst, en dus ook bij de uitleg van huwelijkse voorwaarden zoals in dit geval, behoeft alleen een taalkundige uitleg niet te volstaan. De bepaling uit de huwelijkse voorwaarden moet worden uitgelegd aan de hand van de zin die betrokkenen in de gegeven omstandigheden over en weer redelijkerwijs eraan mochten toekennen en hetgeen zij wat dat betreft redelijkerwijs van elkaar mochten verwachten.

Achtergrond van de overeenkomst

Voorafgaande aan het huwelijk (voor de man het tweede en voor de vrouw het derde huwelijk) heeft er intensief overleg plaatsgevonden over de inhoud van de huwelijkse voorwaarden en in het bijzonder ook over pensioenverrekening. In een door de man en de vrouw ondertekende brief aan de notaris met een reactie op een concepttekst van de huwelijkse voorwaarden is gemotiveerd aangegeven dat bepaalde pensioenrechten

niet voor verrekening in aanmerking zouden moeten komen. Naar aanleiding daarvan is de tekst van lid 2 vervangen door lid 2 zoals dat in de definitieve huwelijkse voorwaarden is opgenomen. Het hof concludeert dat betrokkenen destijds goed voorbereid en weloverwogen artikel 12 in de huwelijkse voorwaarden hebben laten opnemen en dat de inhoud overeenkomstig hun bedoelingen was. De man mocht redelijkerwijs verwachten dat het betreffende deel van zijn pensioen niet zou worden verrekend of verevend en dat de vrouw dit ook redelijkerwijs heeft moeten begrijpen en dus niet het tegendeel kon verwachten.

De uitleg van lid 4

In lid 4 is vermeld dat het in lid 1 en 2 bepaalde niet van toepassing is indien een dwingende wettelijke regeling omtrent pensioenverrekening tot stand is gekomen.

Artikel 11 WVPS:

Indien de echtgenoten bij huwelijkse voorwaarden gemaakt voor de inwerkingtreding van deze wet algehele gemeenschap van goederen tussen hen hebben uitgesloten of beperkt, vindt verevening van pensioenrechten als bedoeld in deze wet plaats, tenzij de echtgenoten bij huwelijkse voorwaarden of bij een bij geschrift gesloten overeenkomst met het oog op de

scheiding uitdrukkelijk anders hebben bepaald. Op grond van artikel 11 WVPS vindt pensioenverevening plaats tenzij bij huwelijkse voorwaarden of scheidingsconvenant anders is bepaald. Het hof oordeelt dat reeds hieruit blijkt dat de WVPS geen dwingendrechtelijke regeling is, dit houdt in dat lid 4 van artikel 12 van de huwelijkse voorwaarden niet wordt toegepast.

Conclusie van het hof

Betrokkenen zijn volgens het hof uitdrukkelijk een van de WVPS afwijkende regeling overeengekomen, dit betekent dat de tijdens het huwelijk in eigen beheer opgebouwde pensioenrechten in dit geval niet moeten worden verrekend of verevend.

Hoge Raad 19-11-2010 LJN: BN7893, 09/03266

Inmiddels heeft de Hoge Raad een uitspraak in cassatie gedaan, het beroep van de vrouw is verworpen. Het komt erop neer dat er van een uitdrukkelijk anders bepalen (in de zin van artikel 11) sprake is indien betrokkenen bij huwelijkse voorwaarden zijn overeengekomen dat uitsluitend de specifiek benoemde pensioenen worden verrekend.

Meer informatie kun je verkrijgen bij Gerda Brok-Buitendijk

Wijzigingen in de gemeenschap van goederen heeft gevolgen voor verzekeringen

Met behulp van een voorbeeld worden de gevolgen van het wetsvoorstel huwelijksvermogensrecht (28 867) behandeld. Het voorbeeld wordt op twee manieren uitgewerkt. Eerst wordt de huidige wetgeving behandeld en daarna de regeling in het wetsvoorstel. Tevens zal aangegeven worden of er erfbelasting over de uitkering verschuldigd is.

Alex is in gemeenschap van goederen gehuwd met Marianne. Hij heeft een gemengde verzekering afgesloten met een verzekerd bedrag van € 100.000. Alex is zelf verzekerde.

De premie bedraagt € 1800 per jaar en wordt betaald van de gemeenschappelijke rekening van de echtgenoten. Alex overlijdt na drie jaar.

- 1) Echtgenote Marianne is de begunstigde voor de uitkering;
- 2) Zusje Mirjam is begunstigde voor de uitkering.

De huidige regeling

- 1) Marianne verkrijgt de uitkering van € 100.000 op grond van de in het verzekeringsrecht gebruikte leer van het zelfstandig recht. Dit houdt in dat de uitkering

uit de levensverzekering niet in de nalatenschap van Alex noch in de gemeenschap van goederen waarin Alex en Marianne waren gehuwd valt. Marianne heeft op grond van de verzekeringsovereenkomst dus een vorderingsrecht op de verzekeraar, los van het huwelijksgoederenrecht en het erfrecht. Om die reden zou ook geen erfbelasting hoeven te worden betaald, omdat alleen erfbelasting verschuldigd is voor verkrijgingen krachtens overlijden. Marianne verkrijgt de uitkering immers omdat Alex een verzekeringsovereenkomst heeft gesloten. Dankzij de fictiebepaling (artikel 13) in de Successiewet kan de fiscus toch heffen.

Vóór 1 januari 2010 was de hele uitkering minus de helft van de door de gemeenschap reeds betaalde premies belast met successierecht. Sinds 1 januari 2010 hoeft Marianne slechts over de helft, dus over € 50.000, erfbelasting te betalen.

- 2) Zou Alex zijn zus Mirjam tot begunstigde hebben benoemd, dan geldt ook hier dat Mirjam op grond van de leer van het zelfstandig recht de uitkering uit de levensverzekering rechtstreeks bij de verzekeraar kan vorderen. Ook deze uitkering valt niet in de

nalatenschap van Alex, noch in de gemeenschap van goederen die Marianne en Alex samen hadden. De echtgenote en/of de erfgenamen kunnen hier niets tegen doen. Hooguit zouden de kinderen met een beroep op hun legitieme portie nog wat bij Mirjam te kunnen weghalen.

Mirjam moet wel erfbelasting betalen over de volle € 100.000.

De nieuwe regeling

In het wetsvoorstel is een regeling opgenomen voor het geval de verzekeringspremie door de ene echtgenoot (verzekeringnemer Alex) uit het privévermogen van de andere echtgenoot (Marianne) of de gemeenschap is voldaan. In ons voorbeeld wordt de premie door de gemeenschap voldaan. Op grond van de nieuwe regeling is de verzekeringnemer verplicht tot vergoeding aan de gemeenschap. De gemeenschap heeft dus een vorderingsrecht ter grootte van een gedeelte van de waarde van de verzekering, afhankelijk van het aandeel in de premiebetaling. Hierdoor wordt de gemeenschap 'economisch deelgerechtigde' tot de waarde van de verzekering.

Uit het wetsvoorstel blijkt dat de waarde van een verzekering moet worden bepaald op het moment waarop de begunstiging onherroepelijk wordt. Het is dus zaak om vast te stellen wanneer de begunstiging van een verzekering onherroepelijk wordt. In het verzekeringsrecht is bepaald dat dit in de volgende situaties het geval is.

a. **als de derde de begunstiging tijdens de looptijd heeft aanvaard.** De vraag is dan welke waarde de verzekeringnemer moet vergoeden: de uitkering of de afkoopwaarde op het moment van onherroepelijk worden van de begunstiging. Mijns inziens is in deze situatie heel goed verdedigbaar dat er voor de afkoopwaarde wordt geopteerd. Op dat moment heeft de begunstigde slechts een 'kans' om de uitkering te ontvangen. Want als de begunstigde komt te overlijden voordat de verzekering expireert, vervalt zijn recht op uitkering. De eerlijkheid gebiedt te zeggen dat deze regeling regelend recht is en dat in de verzekeringsvoorwaarden de onherroepelijke begunstiging vaak wel op de erfgenamen van de aanvaarde begunstigde overgaat.

Een aanvaarde begunstiging tijdens de looptijd kan ook voorkomen bij verpande verzekeringen. De geldverstrekker zal de begunstiging aanvaarden, om te vermijden dat de uitkering naar een andere begunstigde gaat. Volgens het wetsvoorstel is geen vergoeding verschuldigd als er door de verkrijging ten laste van het vermogen van de andere echtgenoot, door die andere echtgenoot wordt voldaan aan een op hem rustende verbintenis. De verbintenis is hier de verplichting om de schuld af te lossen. De verzekering

is, tot zekerheid van de voldoening van de schuld, verpand;

- b. **als de derde de begunstiging aanvaardt nadat de verzekering is geëxpireerd.** In deze situatie zal de uitkering de te verrekenen waarde moeten zijn;
- c. **als het risico is geëindigd door het overlijden van de verzekerde.** In deze situatie is de uitkering de te verrekenen waarde;
- d. **als een uitkering opeisbaar is geworden.** Ook in deze situatie geldt de uitkering als de te verrekenen waarde;
- e. **als dit uit de overeenkomst voortvloeit.** De verzekeringnemer kan wensen dat de begunstiging onherroepelijk is voordat het risico is geëindigd en de verzekerde is overleden. Omdat deze situatie gelijk is aan de onder a) behandelde situatie, zal ook hier mijns inziens de afkoopwaarde de grondslag voor de verrekening moeten zijn.

Terug naar het voorbeeld van Alex en Marianne

- 1. Na Alex's overlijden is Marianne de begunstigde voor de uitkering van € 100.000. De uitkering valt na Alex' overlijden niet in de nalatenschap van Alex noch in de gemeenschap van goederen waarin Alex en Marianne waren gehuwd (de leer van het zelfstandig recht geldt ook hier). Marianne heeft dus een vordering op de verzekeraar, die los staat van het huwelijksgoederenrecht en het erfrecht. De vraag is of Marianne, c.q. de gemeenschap ook nog een bedrag te vorderen heeft (van € 50.000, respectievelijk € 100.000) op grond van het onherroepelijk worden van de begunstiging. Helaas geeft het wetsvoorstel noch de parlementaire geschiedenis hierover uitsluitsel. Verder hoeft Marianne vanaf 1 januari 2010 slechts over de helft van de uitkering van € 100.000 (dus over € 50.000) erfbelasting te betalen, omdat de premies uit de gemeenschap zijn voldaan.
- 2. Vervolgens de situatie waarin Alex' zus Mirjam de begunstigde is. Zoals gezegd geldt, wanneer de premies door de gemeenschap zijn betaald, voor het bepalen van de vergoeding de waarde van de verzekering op het moment van onherroepelijk worden van de begunstiging. Dat moment is hier het overlijden van Alex. Er ontstaat daardoor voor Mirjam een vorderingsrecht op de verzekeraar voor een bedrag van € 100.000. De premies zijn uit het gemeenschappelijk vermogen voldaan, waartoe Alex en Marianne ieder voor de helft gerechtigd waren. Op grond van het wetsvoorstel heeft Marianne, als deelgenoot in de ontbonden, nog niet verdeelde gemeenschap van goederen, nu een vorderingsrecht van € 50.000. De vraag is dan: op wie (of wat) heeft ze een vordering? Er zijn drie opties. Marianne heeft een vordering op:
 - A. de verzekeraar die € 100.000 moet uitkeren op grond van de verzekeringsovereenkomst;

- B. haar schoonzus Mirjam;
- C. de ontbonden, nog niet verdeelde gemeenschap van goederen, met daarin de nalatenschap van Alex.

Ad 1, de verzekeraar

De verzekeraar is alleen contractueel verplicht het bedrag aan de begunstigde uit te betalen. Alleen schoonzuster Mirjam (de begunstigde) kan de uitkering opeisen bij de verzekeraar. De verzekeraar heeft niets met echtgenote Marianne te maken.

Ad 2, schoonzus Mirjam

Door het onherroepelijk worden van de begunstiging ontvangt Mirjam de uitkering. Als de verzekeringspremies uit gemeenschapsgeld zijn voldaan, zullen de erfgenamen van Alex 50% van de waarde aan de andere deelgenoot (Marianne) moeten vergoeden. Zij kunnen dit uit zijn nalatenschap doen. Een andere mogelijkheid is dat Marianne bij de verdeling van de gemeenschap van goederen een extra bedrag krijgt. Ze heeft in geen geval een vordering op de begunstigde, haar schoonzus Mirjam.

Ad 3, de ontbonden gemeenschap, met daarin de nalatenschap van Alex

De gehele premie is uit de gemeenschap voldaan en daardoor valt – volgens het wetsvoorstel – de volledige uitkering van € 100.000 in de door Alex' overlijden ontbonden, maar nog niet verdeelde gemeenschap. Marianne heeft recht op de helft van deze uitkering en daardoor een vordering van € 50.000 op de gemeenschap. De andere € 50.000 zou (de erfgenamen van) Alex toekomen. Door zijn zuster Mirjam aan te wijzen als begunstigde, heeft Alex de gehele uitkering aan zijn zus, Mirjam, toe laten komen. De erfgenamen hoeven 'zijn' deel van de uitkering (de andere € 50.000) niet aan de gemeenschap te vergoeden. Er kan dus worden geconcludeerd dat echtgenote Marianne via de huwelijksgoederengemeenschap een vordering voor een bedrag van € 50.000 heeft op de ontbonden, nog niet verdeelde gemeenschap, met daarin de nalatenschap van Alex.

Mirjam moet over de € 100.000 erfbelasting betalen, maar mijns inziens kan de vordering van Marianne van € 50.000 op de gemeenschap niet in de erfbelasting worden betrokken. Zij verkrijgt dit bedrag niet uit hoofde van het erfrecht, maar uit hoofde van het huwelijksvermogensrecht. Het bedrag valt ook niet onder de fictiebepaling van art. 13 SW.

Regelend recht

Dit deel van het huwelijksvermogensrecht is regelend recht. Echtgenoten kunnen bij overeenkomst hiervan afwijken. Door het woord 'overeenkomst' te gebruiken, is ook een mondelinge afspraak toegestaan. Bewijsrechtelijk is schriftelijke vastlegging aan te raden. De wetgever heeft er uitdrukkelijk voor gekozen om deze afwijking niet verplicht in een notariële akte – van huwelijksvoorwaarden bijvoorbeeld – te laten vastleggen.

Meer informatie kun je verkrijgen bij Betty Bohte

JZ-Journaal is een uitgave van ASR Juridische Zaken. Juridische Zaken maakt onderdeel uit van ASR Verzekeringen. Juridische Zaken ondersteunt ASR Nederland en haar intermediair zowel op juridisch gebied als op het gebied van leven, pensioen en werk en inkomen. Hoewel Juridische Zaken aan de inhoud van deze nieuwsbrief de uiterste zorg heeft besteed, aanvaarden noch ASR Verzekeringen noch andere tot ASR Nederland behorende vennootschappen, enige aansprakelijkheid voor de onvolledigheid of eventuele onjuistheid en de gevolgen daarvan. De inhoud mag alleen met bronvermelding worden overgenomen. Eindredactie Anton Pieter van Logtestijn. Vragen en opmerkingen graag via e-mail: asr.adviesbureau@asr.nl